

Lipiec 2012 roku

Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału i nie ma charakteru wyczerpującego

Mowa nienawiści [ang. 'hate speech']

"... tolerancja i poszanowanie dla jednakowej godności istot ludzkich stanowią podstawy demokratycznego, pluralistycznego społeczeństwa. Dlatego też zasadniczo **może być uznane za konieczne, w niektórych społeczeństwach demokratycznych, by karać lub nawet zapobiegać, wszelkie formy wypowiedzi, które upowszechniają, podlegają, promują lub usprawiedliwiają nienawiść opartą na nietolerancji...**"
(wyrok Izby [Erbakan przeciwko Turcji \(skarga nr 59405/00\)](#), § 56, 6 lipca 2006 roku)

Uwagi ogólne

Intencją autorów [Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka](#) było ustanowienie ram instytucjonalnych opartych na wartościach demokratycznych w celu **przewyciężenia ekstremizmu**.

Europejski Trybunał Praw Człowieka zidentyfikował szereg **form ekspresji, które winny być uważane za obraźliwe** i sprzeczne z Konwencją (w tym rasizm, ksenofobię, antysemityzm, agresywny nacjonalizm oraz dyskryminację mniejszości i imigrantów)¹.

Jednakże Trybunał skrupulatnie rozróżnia w swoich orzeczeniach pomiędzy, z jednej strony **autentycznym i poważnym nawoływaniem do ekstremizmu**, i z drugiej strony, **prawem jednostek** (włączając dziennikarzy i polityków) do **swobodnego wyrażania swoich poglądów** oraz do "obrażania, szokowania lub poruszania"² innych.

Nie ma żadnej **uniwersalnie akceptowanej definicji** "wyrażeń szerzących nienawiść". Orzecznictwo Trybunału ustanowiło pewne **kryteria** umożliwiające charakterystykę "wyrażeń szerzących nienawiść" w celu wykluczenia ich z ochrony zapewnianej przez swobodę wypowiedzi (Artykuł 10), wolność zgromadzeń i stowarzyszania się (Artykuł 11).

Trybunał wyklucza z ochrony wypowiedzi szerzące nienawiść za pomocą dwóch metod przewidzianych przez Konwencję:

(a) przez zastosowanie Artykułu 17 (*Zakaz nadużycia praw*³) gdy tego rodzaju wypowiedzi stanowią mowę nienawiści i negują fundamentalnych wartości Konwencji, lub

¹ Rekomendacja nr R 97 (20) [Komitetu Ministrów Rady Europy w kwestii „wypowiedzi szerzących nienawiść”](#).

² [Handyside przeciwko Wielkiej Brytanii \(skarga nr 5493/72\)](#), § 49, 7 grudnia 1976 roku.

³ Przepis ten ma na celu niedopuszczenie do wywodzenia z Konwencji żadnych praw do angażowania się w działania lub czynności zmierzających do zniweczenia któregokolwiek z praw lub wolności zawartych w Konwencji.

(b) przez zastosowanie ograniczeń przewidywanych w ustępie 2 Artykułu 10 i w Artykule 11⁴ (ta metoda ma zastosowanie, gdy dana wypowiedź, pomimo, że szerzy nienawiść, nie jest w stanie obalić fundamentalnych wartości zawartych w Konwencji).

Wyroki, dla których nie istnieje informacja prasowa oznaczone są gwiazdką(*).

Wypowiedzi szerzące nienawiść rasową

Aksu przeciwko Turcji (skarga nr 4149/04 i 41029/04)

15 marca 2012 roku

Pan Aksu, pochodzenia romskiego, twierdził, że trzy publikacje finansowane przez rząd (książka o Romach oraz dwa słowniki) zawierały uwagi i wyrażenia odzwierciedlające nastroje antyromskie.

Artykuł 14 (zakaz dyskryminacji)

Trybunał powtórzył, iż dyskryminacja w rozumieniu Artykułu 14 winna być rozumiana jako traktowanie ludzi różnie w relatywnie podobnych sytuacjach, bez obiektywnego i rozsądnego uzasadnienia. Jednakże pan Aksu nie zdołał udowodnić, że owe publikacje miały na celu dyskryminację lub też wywołały taki skutek. Dlatego sprawa Pana Aksu nie dotyczyła różnic w traktowaniu i Trybunał zdecydował rozpatrywać ją tylko w odniesieniu do Artykułu 8.

Brak naruszenia Artykułu 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego)

Trybunał orzekł, iż ani książka ani słowniki nie były obraźliwe dla Romów. W szczególności stwierdził, że tureckie władze podjęły wszystkie konieczne kroki w celu wypełnienia zobowiązań nałożonych przez Artykuł 8 w zakresie skutecznej ochrony prawa pana Aksu do poszanowania życia prywatnego jako członka społeczności romskiej. Jednakże Trybunał nadmienił, że byłoby bardziej pożądanym, aby oznaczyć w słownikach drugą definicję słowa „cygan” [ang. ‘gypsy’] – „skąpy” [ang. ‘miserly’] – jako „pejoratywny” lub „obraźliwy” zamiast „metaforyczny”.

Féret przeciwko Belgii (skarga nr 15615/07)

16 lipca 2009 roku

Daniel Féret był belgijskim członkiem parlamentu i przewodniczącym partii politycznej „Front Narodowy” w Belgii. Podczas kampanii wyborczej rozprowadzono kilka rodzajów ulotek zawierających hasła typu: „Stań przeciwko islamizacji Belgii”, „Zatrzymaj udawaną politykę integracyjną” lub „Wysłać nie-europejskich poszukiwaczy pracy do domu”. Pan Féret został uznany za winnego podżegania do dyskryminacji rasowej. Został skazany na prace społeczne i zakazano mu działalności parlamentarnej na 10 lat. Skarżący zarzucał naruszenie prawa do swobody wypowiedzi.

W ocenie Trybunału uwagi Pana Féret w sposób wyraźny prowadziły do budzenia poczucia nieufności, odrzucenia lub nawet nienawiści do obcokrajowców, zwłaszcza wśród mniej wykształconej części społeczeństwa. Jego przestanie, rozpowszechniane w kontekście wyborczym, miało większy wydźwięk i wyraźnie stanowiło podżeganie do nienawiści rasowej. Skazanie skarżącego było usprawiedliwione koniecznością zapobiegania zakłóceniom porządku oraz poszanowaniem praw innych osób, w szczególności członków społeczności imigrantów. Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 10.**

---

⁴ Ograniczenia konieczne w interesie bezpieczeństwa narodowego, porządku publicznego, zapobieganiu zakłóceniom porządku lub przestępczości, ochrony zdrowia lub moralności oraz ochrony praw i wolności innych.

Leroy przeciwko Francji (skarga nr 36109/03)

2 października 2008 roku

Denis Leroy jest rysownikiem. Jeden z jego rysunków przedstawiający atak na World Trade Centre został opublikowany w baskijskim tygodniku w dniu 13 września 2011 roku, z podpisem: "Wszyscy o tym marzyliśmy... Hamas to zrobił". Skarżący został skazany na grzywnę za "akceptowanie terroryzmu" i twierdził, że została naruszona jego swoboda wypowiedzi.

Trybunał uznał, że za pośrednictwem swojego dzieła skarżący wychwalał agresywne zwalczanie amerykańskiego imperializmu, wyrażał moralne wsparcie sprawcom ataków z 11 września, wypowiadał się z aprobatą o przemocy skierowanej przeciwko tysiącom cywilów i szargał godność ofiar. Pomimo ograniczonego obiegu gazety, Trybunał stwierdził, że publikacja rysunku wywołała określoną reakcję opinii publicznej i była w stanie wzbudzić przemoc i wymiernie wpłynąć na porządek publiczny w Kraju Basków. Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 10**.

Jersild przeciwko Danii (skarga nr 15890/89)*

23 września 1994 roku

Jens Olaf Jersild, dziennikarz, stworzył film dokumentalny zawierający fragmenty wywiadu telewizyjnego przeprowadzonego z trzema członkami młodzieżowej grupy nazywającej siebie "Greenjackets", którzy dopuszczali się obelżywych i uwłaczających uwag o imigrantach i grupach etnicznych w Danii. Pan Jersild został skazany za pomocnictwo w rozpowszechnianiu treści rasistowskich. Skarżący zarzucił naruszenie przysługującej mu swobody wypowiedzi.

Trybunał nakreślił różnicę pomiędzy członkami „Greenjackets”, którzy otwarcie czynili rasistowskie uwagi i panem Jersild, który starał się ukazać, poddać analizie i wytłumaczyć tę szczególną grupę młodych ludzi i zmierzyć się z "konkretnymi aspektami sprawy, które już wówczas bardzo niepokoiły społeczeństwo". Dokument jako całość nie miał na celu propagowania rasistowskiego punktu widzenia i poglądów, ale poinformowanie opinii publicznej o tym problemie społecznym. W związku z tym Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykuł 10**.

Środki podjęte w następstwie wyroku⁵: została wyrażona zgoda na wznowienie postępowania przeciwko Panu Jersild. Ponadto w innej sprawie dziennikarza oskarżonego o naruszenie prywatności w związku z wkroczeniem na teren prywatny bez zezwolenia, duński Sąd Najwyższy uniewinnił oskarżonego, powołując się na ustalenia Trybunału w Strasburgu w sprawie *Jersild*.

Zobacz również:

Glimmerveen i Hagenbeek przeciwko Holandii, sprawy nr 8348/78 i 8406/78, 11 października 1979 roku – partia polityczna oparta na przekonaniu, że ogólny interes Państwa może zostać zrealizowany najlepiej w jednolitym etnicznie społeczeństwie.

Mowa nienawiści związana z orientacją seksualną

---

⁵ Po uprawomocnieniu się wyroku, jest on przekazywany do Komitetu Ministrów Rady Europy, który monitoruje jego wykonanie. Aby uzyskać więcej informacji na temat procesu zobacz: www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution.

Vejdeland i Inni p. Szwecji (skarga nr 1813/07)

9 lutego 2012 roku

Sprawa dotyczyła skazania skarżących za dystrybucję w szkole średniej około 100 ulotek uznanych przez sądy za obrażające homoseksualistów. Skarżący rozprowadzali ulotki przez organizację o nazwie Młodzież Narodowa, pozostawiając je w szafkach uczniów. Treści zawarte w ulotkach zawierały w szczególności stwierdzenia, że homoseksualizm to „dewiacyjna skłonność seksualna”, mająca „moralnie destrukcyjny wpływ na istotę społeczeństwa” oraz że jest odpowiedzialny za rozwój HIV i AIDS. Skarżący twierdzili, że nie zamierzali wyrazić pogardy dla homoseksualistów, lecz celem ich działalności było wszczęcie debaty o braku obiektywizmu w szkołach szwedzkich.

Trybunał uznał, że twierdzenia te zawierały poważne i szkodliwe twierdzenia, nawet jeśli nie były bezpośrednim wezwaniem do nienawistnych czynów. Trybunał podkreślił, że dyskryminacja ze względu na orientację seksualną jest równie poważna, co dyskryminacja ze względu na „rasę, pochodzenie lub kolor”.

Trybunał uznał, że nie naruszono Artykułu 10, ponieważ ingerencja w korzystanie przez skarżących z ich prawa do wolności słowa została racjonalnie uzasadniona przez szwedzkie władze jako konieczna w społeczeństwie demokratycznym w celu ochrony dobrego imienia i praw innych osób.

Wypowiedzi szerzące nienawiść religijną

Pavel Ivanov przeciwko Rosji (skarga nr 35222/04)*

20 luty 2007 roku Decyzja o dopuszczalności

Pavel Ivanov napisał i opublikował serię artykułów obrazujących Żydów jako źródło zła w Rosji. Zarzucał im spiskowanie przeciwko Rosjanom, a treść jego wypowiedzi była wyraźnie antysemicka. Został skazany za podżeganie do nienawiści etnicznej, rasowej i religijnej. Pan Ivanov zarzucał w szczególności naruszenie jego prawa do skutecznego środka odwoławczego (Artykuł 13), twierdził że skazanie go zostało oparte na sprzecznych dowodach. Skrytykował rosyjskie sądy za odmowę przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego, który mógłby wyjawić słuszność jego twierdzenia, że Żydzi nie tworzą narodu. Twierdził również, że był dyskryminowany na podstawie przekonań religijnych (Artykuł 14).

Trybunał stwierdził, że pan Ivanow zarzucał w zasadzie naruszenie prawa do wolności wypowiedzi zgodnie z Artykułem 10. Uznawszy, że skarżący, który wzywał w swych publikacjach do „nienawiści wobec Narodu Żydowskiego” i opowiadał się za przemocą wobec określonej grupy etnicznej, nie może powoływać się na ochronę z Artykułu 10, Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**.

Norwood przeciwko Wielkiej Brytanii (nr 23131/03)*

16 listopada 2004 roku Decyzja o dopuszczalności

Mark Anthony Norwood wywiesił w oknie plakat dostarczony przez Brytyjską Partię Narodową, której był członkiem, przedstawiający Bliźniacze Wieże w płomieniach. Obrazowi towarzyszyły słowa „Islam precz z Wielkiej Brytanii – Chroń Ludność Brytyjską”. W rezultacie został skazany za podsycanie wrogości wobec grupy religijnej. Pan Norwood twierdził między innymi, że naruszone zostało jego prawo do swobody wypowiedzi.

Trybunał uznał, że tak ogólnikowy, gwałtowny atak przeciwko grupie religijnej, łączący grupę jako całości z poważnym atakiem terrorystycznym, był niezgodny z wartościami głoszonymi i gwarantowanymi przez Konwencję, zwłaszcza z tolerancją, pokojem społecznym i niedyskryminacją, i dlatego pan Norwood nie może powoływać się na ochronę płynącą z Artykułu 10. Trybunał uznał skargę za niedopuszczalną.

Gündüz przeciwko Turcji (nr 35071/97)

4 grudnia 2003 roku

Müslüm Gündüz był samozwańczym członkiem islamskiej sekty. Podczas debaty telewizyjnej nadawanej późnym wieczorem, wypowiadał się w sposób bardzo krytyczny wobec demokracji, opisując współczesne świeckie instytucje jako „bezbożne”, ostro krytykując świeckie i demokratyczne zasady i otwarcie wzywając do wprowadzenia prawa szariatu. Został skazany za otwarte podżeganie ludzi do nienawiści i wrogości na tle różnic wynikających z przynależności religijnej lub wyznaniowej. Pan Gündüz zarzucał naruszenie jego prawa do wolności wypowiedzi.

Trybunał zauważył, że pan Gündüz - reprezentujący poglądy ekstremistycznej sekty, które znane już były opinii publicznej - brał czynny udział w debacie publicznej. Ta pluralistyczna debata miała na celu zaprezentować sektę i jej niekonwencjonalne poglądy, w tym przekonanie, że demokratyczne wartości są niezgodne z koncepcją Islamu. Temat był przedmiotem powszechnej debaty w tureckich mediach i dotyczył problematyki pozostającej w zainteresowaniu społecznym. Trybunał uznał, że uwagi Pana Gündüz nie mogą być traktowane jako wezwanie do przemocy lub jako „wypowiedzi szerzące nienawiść” w oparciu o nietolerancję religijną. Stwierdził, że **doszło do naruszenia Artykułu 10.**

Zobacz również:

[W.P. i inni przeciwko Polsce](#) (decyzja o dopuszczalności), skarga nr 42264/98, 2 września 2004 roku.

Hizb Ut-Tahrir i inni przeciwko Niemcom (skarga nr 31098/08)

19 czerwca 2012 roku Decyzja o dopuszczalności

Skarga dotyczyła wydanego w Niemczech zakazu działalności islamskiego stowarzyszenia, które opowiada się za obaleniem nieislamskich rządów i ustanowieniem Kalifatu Islamskiego.

Trybunał, większością głosów, uznał skargę za niedopuszczalną. Trybunał stwierdził w szczególności, że zgodnie z Artykułem 17 (zakaz nadużycia praw) Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka, nie możliwe było wywodzenie z Konwencji prawa do prowadzenia działalności mającej na celu zniweczenie któregokolwiek z praw i wolności wymienionych w Konwencji. Stowarzyszenie nie mogło zatem powoływać się na Artykuł 11 (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się), w celu złożenia skargi na zakaz jego działalności.

Negacjonizm (Kłamstwo oświęcimskie)

Garaudy przeciwko Francji (skarga nr 65831/01)

24 czerwca 2003 roku Decyzja o dopuszczalności

Roger Garaudy, autor książki zatytułowanej „Mity Założycielskie Współczesnego Izraela” [ang. *The Founding Myths of Modern Israel*], został skazany za kwestionowanie istnienia zbrodni przeciwko ludzkości, publicznego zniesławienia grupy osób – w tym przypadku wspólnoty żydowskiej – oraz nawoływanie do nienawiści rasowej. Pan Garaudy twierdził, że zostało naruszone jego prawo do wolności wypowiedzi.

Trybunał uznał, że treść uwag skarżącego stanowiła negację holokaustu i wskazał, że „zaprzeczanie zbrodni przeciwko ludzkości jest jedną z najpoważniejszych form dyskryminacji rasowej Żydów i nawoływania do nienawiści do nich”. Kwestionowanie istnienia jasno dowiedzionych wydarzeń historycznych nie stanowiło badań naukowych lub historycznych; prawdziwym celem było zrehabilitowanie Narodowego Socjalizmu i oskarżenie samych ofiar o fałszowanie historii. Takie czyny były w sposób oczywisty

Zestawienie – mowa nienawiści

niezgodne z podstawowymi wartościami, które stara się krzewić Konwencja, Trybunał zastosował Artykuł 17 i uznał, że Pan Garaudy nie może powoływać się na Artykuł 10 Konwencji. Skargę uznano za niedopuszczalną.

Lehideux i Isorni przeciwko Francji (nr 24662/94)*

23 września 1998 roku

Marie-François Lehideux i Jacques Isorni napisali tekst, który został opublikowany w gazecie codziennej *Le Monde* i przedstawiał Marszałka Pétaina w pozytywnym świetle i pomijał milczeniem jego politykę w zakresie współpracy z reżimem nazistowskim. Tekst zakończył się zaproszeniem do pisania do dwóch stowarzyszeń zajmujących się obroną pamięci Marszałka Petaina, które próbowały doprowadzić do rehabilitacji i wznowienia jego sprawy z 1945 roku oraz uchylecia wyroku, na mocy którego skazano go na karę śmierci i pozbawienie praw publicznych. W następstwie skargi Stowarzyszenia Byłych Członków Ruchu Oporu, dwaj autorzy zostali skazani za publiczną obronę zbrodni wojennych i kolaboracji z wrogiem. Skarżący zarzucili naruszenie ich prawa do swobody wypowiedzi.

Trybunał uznał, że kwestionowany tekst, chociaż mógłby być traktowany jako polemiczny, nie może być uznany za mający charakter negacyjny, gdyż autorzy nie pisali w imieniu własnym, ale dwóch legalnie działających stowarzyszeń i wychwalali nie tyle politykę pronazistowską, a konkretną osobę. Wreszcie, Trybunał zauważył, że wydarzenia, o których mowa w tekście wystąpiły ponad czterdzieści lat przed jego publikacją oraz że „upływ czasu uczynił niewłaściwym postępowanie z tego typu uwagami po czterdziestu latach z taką samą surowością, jak dwadzieścia lat temu lub wcześniej”. Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 10.**

Środki podjęte w następstwie wyroku: Mając na uwadze pozycję Konwencji i orzecznictwo Trybunału w sprawach z zakresu prawa krajowego, sądy francuskie zobowiązały się do zapewnienia, aby przestępstwa publicznej obrony kolaboracji były ścigane z uwzględnieniem prawa do wolności wypowiedzi zdefiniowanego przez Trybunał w sprawie *Lehideux i Isorni*.

Zobacz również:

Honsik przeciwko Austrii, skarga nr 25062/94, 18 października 1995 roku – publikacja zaprzeczająca ludobójstwu z użyciem komór gazowych w obozach koncentracyjnych w czasach Narodowego Socjalizmu.

Marais przeciwko Francji, skarga nr 31159/96, 24 czerwca 1996 roku – artykuł w periodyku mający na celu wykazania naukowego nieprawdopodobieństwa „rzekomego gazowania”.

Wypowiedzi oparte na doktrynie totalitarnej

Fundamentalizm islamski

Refah Partii (Partia Dobrobytu) i inni przeciwko Turcji (skarga nr 41340/98, 41342/98, 41343/98 i 41344/98)

13 lutego 2003 roku

W 1998 roku, Refah Partisi - Partia Dobrobytu, została rozwiązana w związku z tym, że stała się „centrum działalności sprzecznej z zasadą świeckości”, a niektóre deklaracje jej liderów i członków odnośnie niektórych celów partii, takich jak wprowadzenie prawa szariatu i reżimu teokratycznego, były niezgodne z wymaganiami społeczeństwa demokratycznego. Kilku członków partii zarzucało złamanie ich prawa do wolności stowarzyszania się.

Zestawienie – mowa nienawiści

Trybunał stwierdził, że działania i retoryka Partii Dobrobytu ujawniły jej długofalową politykę obliczoną na utworzenie reżimu opartego na szariacie oraz że nie wyklucza ona odwołania się do użycia siły. W ocenie Trybunału realna możliwość zrealizowania planów partii w praktyce przedstawia bezpośrednie zagrożenie dla demokracji i uzasadnia jej rozwiązanie. Trybunał skonkludował, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 11.**

Co do zasady, Trybunał stwierdził niedopuszczalność, w związku z niezgodnością z wartościami wyrażanymi przez Konwencję, tych skarg, które są inspirowane przez doktrynę totalitarną lub które wyrażają poglądy stanowiące zagrożenie dla porządku demokratycznego i mogą prowadzić do przywrócenia systemu totalitarnego.

Neo-nazizm; Narodowy Socjalizm: Komunistyczna Partia Niemiec przeciwko Republice Federalnej Niemiec, skarga nr 250/57, 20 lipca 1957 roku; **B.H; M.W; H.P; G.K. przeciwko Austrii**, skarga nr 12774/87, 12 października 1989 roku.

Nacjonalizm kurdyjski: Medya FM Reha Radyo ve İletişim Hizmetleri A. Ş. przeciwko Turcji, skarga nr 32842/02, 14 listopada 2006 roku.

Wypowiedzi polityczne

Faruk Temel przeciwko Turcji (skarga nr 16853/05)*

1 lutego 2011 roku

Faruk Temel, przewodniczący legalnej partii politycznej, odczytał na jej spotkaniu oświadczenie do prasy, w którym skrytykował interwencję USA w Iraku oraz uwięzienie w izolacji lidera organizacji terrorystycznej. Skrytykował również zaginięcie osób zatrzymanych przez policję. Po swoim przemówieniu Demel został skazany za szerzenie propagandy na podstawie tego, że publicznie bronił używania przemocy lub innych metod terrorystycznych. Pan Temel utrzymywał, że zostało złamane jego prawo do swobody wypowiedzi.

Trybunał stwierdził, że skarżący przemawiał jako uczestnik życia politycznego i członek partii opozycyjnej, prezentując poglądy swojej partii w istotnych kwestiach pozostających w zainteresowaniu publicznym. Trybunał uznał, że przemówienie skarżącego jako całość nie wzywało innych do użycia przemocy, oporu zbrojnego lub powstania i nie zawierało mowy nienawiści. Trybunał stwierdził **naruszenie Artykułu 10.**

Otegi Mondragon przeciwko Hiszpanii (nr 2034/07)

15 marca 2011 roku

Otegi Mondragon, rzecznik lewicowej baskijskiej separatystycznej grupy parlamentarnej, odniósł się podczas konferencji prasowej do zamknięcia baskijskiej gazety codziennej (ze względu na jej domniemane powiązania z ETA) oraz do rzekomego złego traktowania osób zatrzymanych w czasie działań policyjnych. W swoim oświadczeniu odniósł się do Króla Hiszpanii nazywając go „zwierzchnikiem hiszpańskich sił zbrojnych, innymi słowy osobą dowodzącą torturującymi, która broni stosowania tortur oraz narzuca obywatelom system monarchistyczny za pomocą tortur i przemocy”. Pan Mondragon został skazany na karę pozbawienia wolności za przestępstwo poważnej zniewagi wobec króla. Zarzucał złamanie jego prawa do wolności wypowiedzi.

Trybunał uznał, że rzucone uwagi nie były osobistym atakiem na króla, nie dotyczyły życia prywatnego lub jego osobistego honoru. Odnosiły się wyłącznie do odpowiedzialności instytucjonalnej króla jako głowy i symbolu aparatu państwowego oraz służb bezpieczeństwa, które według skarżącego torturowały wydawców gazety. Dalej

Zestawienie – mowa nienawiści

Trybunał zauważył, że komentarze polityczne pana Mondragon przyczyniły się do szerszej debaty publicznej na temat możliwości stosowania tortur przez hiszpańskie siły bezpieczeństwa w kontekście działań antyterrorystycznych, a tym samym dotyczyły kwestii interesu publicznego. Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 10**.

Zobacz również:

[Erbakan przeciwko Turcji](#), skarga nr 59405/00, 6 lipca 2006 roku – polityk, który otwarcie podżegał ludność do nienawiści i wrogości opartej na różnicach religijnych, rasowych i regionalnych.

Wypowiedzi antykonstytucyjne/wypowiedzi szerzące nienawiść narodowościową

Sprawa w toku

Beleri i Inni przeciwko Albanii (skarga nr 39468/09) – Ustalenia faktyczne

Skarga została wniesiona 23 czerwca 2009 roku i zakomunikowana Rządowi w maju 2010 roku.

Skarżący twierdzą, że należą do greckojęzycznej mniejszości w Albanii. Po zdarzeniach mających miejsce w czasie wyborów lokalnych w 2003 roku, zorganizowali oni demonstrację, niosąc flagi greckie i śpiewając hasła na rzecz jednego z kandydatów. Albańskie władze wszczęły przeciwko nim postępowanie w związku z podżeganiem do nienawiści narodowościowej oraz znieważaniem państwa i jego symboli. Skarżący zarzucają naruszenie ich prawa do wolności wypowiedzi.

Dink przeciwko Turcji (skargi nr 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 i 7124/09)

14 września 2010 roku

Firat (Hrank) Dink, turecki dziennikarz pochodzenia ormiańskiego, opublikował kilka artykułów na temat tożsamości tureckich obywateli pochodzenia armeńskiego. W szczególności napisał, że Ormianie mieli obsesję na punkcie przyznania im statusu ofiar ludobójstwa z 1915 roku, że Turcy byli obojętni na tę potrzebę i wyjaśnił urazy doznane w przeszłości przez Ormian. Wyraził również pogląd, że więzi łączące diasporę Ormian z krajem powinny zostać wzmocnione w celu rozwoju zdrowszej armeńskiej tożsamości. Uwagi Pana Dink wywołały silną reakcję wśród skrajnych grup nacjonalistycznych. Został on uznany za winnego oczerniania „tureckości” (tożsamości tureckiej). Około półtora roku później został on zamordowany przez ekstremistów narodowych. Po jego śmierci, jego rodzina zarzucała, między innymi, naruszenie jego prawa do wolności wypowiedzi.

Głównym stwierdzeniem Trybunału było to, że władzom tureckim nie udało się ocalić życia pana Dink. Co do jego wypowiedzi, pisał on jako dziennikarz na temat kwestii pozostającej w zainteresowaniu publicznym, dążąc do ustalenia prawdy historycznej. Trybunał zauważył, że w sprawach przeciwko niemu tureckie władze sądowe pośrednio ukarały go za krytykę zaprzeczania przez Tureckie Państwo ludobójstwu Ormian i w ten sposób naruszono jego prawo do wolności wypowiedzi. Trybunał stwierdził naruszenie Artykułu 10.

Stowarzyszenie Obywatelskie “Radko” i Paunkovski przeciwko Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii (skarga nr 74651/01)

15 stycznia 2009 roku

Zestawienie – mowa nienawiści

Stowarzyszenie obywatelskie „Radko”, po Ivanie Mihajlov-Radko (liderze Ruchu Wyzwolenia Macedońskiego przez ponad 60 lat), które zostało oficjalnie zarejestrowane, zostało następnie rozwiązane przez władze Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii. Władze uważały, że stowarzyszenie zaprzeczało tożsamości narodu macedońskiego poprzez promowanie faszystowskich idei dotyczących bułgarskich jego korzeni. Zostało to uznane za sprzeczne z porządkiem konstytucyjnym i za zachęcanie do narodowej albo religijnej nienawiści lub wrogości. Stowarzyszenie i jego przewodniczący, pan Paunkovski, zarzucili naruszenie prawa do wolności stowarzyszania się.

Trybunał uznał, że sam fakt nazwania stowarzyszenia po osobie, która była postrzegana negatywnie przez większość społeczeństwa, nie może być sam w sobie uważany za aktualne i nieuchronne zagrożenie dla porządku publicznego i nie uzasadnia rozwiązania stowarzyszenia. Ponadto, nie istniał żaden dowód sugerujący, że stowarzyszenie popierało zachowania wrogie lub planowało użycie brutalnych metod lub metod mających na celu zniszczenie porządku konstytucyjnego. Uznając, że interpretacja historii kraju przyjęta przez stowarzyszenie może szokować wielu ludzi, Trybunał przyjął, że nie jest to równoznaczne z atakowaniem reguł demokracji i publicznej obrony przemocy oraz że istnienie związku nie powinno zostać zakazane. Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia Artykułu 11.**

Sürek przeciwko Turcji (nr 1) (skarga nr 26682/95)*

8 lipca 1999 roku

Kamil Tekin Sürek był właścicielem tygodnika, który opublikował dwa listy czytelników zdecydowanie potępiające działania wojskowe władz w południowo-wschodniej Turcji i oskarżające je o brutalną pacyfikację ludności kurdyjskiej w ich walce o niepodległość i wolność. Skarżący został skazany za „rozpowszechnianie propagandy przeciwko niepodzielności państwowej oraz prowokowanie wrogości i nienawiści wśród ludzi”. Skarżący zarzucał, że zostało naruszone jego prawo do wolności wypowiedzi.

Trybunał zauważył, że kwestionowane listy były równoznaczne z apelem o dokonanie krwawej zemsty i jeden z nich wskazywał osoby po imieniu, wzbudzając nienawiść do nich i powodując narażenie ich na możliwe ryzyko użycia przemocy fizycznej. Chociaż pan Sürek nie odniósł się osobiście do poglądów przedstawionych w listach, dostarczył on autorom miejsce do szerzenia przemocy i nienawiści. Trybunał stwierdził, że jako właściciel tygodnika, pośrednio podlegał „obowiązkom i odpowiedzialności” za treści, które zespół redakcyjny zbierał i rozpowszechniał podając do publicznej wiadomości, co nabierało jeszcze większego znaczenia w sytuacji konfliktu i napięcia. Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 10.**

Zobacz również:

[*Partidul Comunistilor \(Nepeceristi\) i Ungureanu przeciwko Rumunii*](#), skarga nr 46626/99, 3 lutego 2005 roku – odmowa zarejestrowania partii politycznej w specjalnym rejestrze na podstawie tego, że stwarza ryzyko ponownego ustanowienia państwa opartego na komunistycznej doktrynie.

[*Stankov i Wielka Macedońska Organizacja Ilinden przeciwko Bułgarii*](#), skargi nr 29221/95 i 29225/95, 2 października 2001 roku – zakaz zebrań partii, która następnie została uznana za niekonstytucyjną i niedopuszczalną, na podstawie tego, że jej spotkania stanowiły potencjalne zagrożenie dla porządku publicznego.

[*Sidiropoulos i inni przeciwko Grecji*](#), skarga nr 57/1997/841/1047, 10 lipca 1998 roku – odmowa zarejestrowania stowarzyszenia na podstawie tego, że powstało po to, by osłabić integralność kraju, bezpieczeństwo narodowe i porządek publiczny.

Dalsza lektura

Szereg aktów rady Europy dotyczy problematyki mowy nienawiści:

- [Rekomendacja Nr R 97\(20\) Komitetu Ministrów Rady Europy](#) dotycząca "mowy nienawiści"
- [Rekomendacja 1805 \(2007\) Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy](#) dotycząca bluźnierstwa, obelg religijnych i wypowiedzi szerzących nienawiść do ludzi w oparciu o ich religię
- [Studium Komisji Weneckiej 406/2006](#) odnośnie bluźnierstwa, obelg religijnych i podżegania do nienawiści religijnej
- [Rekomendacja Ogólnej Polityki Nr 7 Komisji Europejskiej przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji \(ECRI\)](#) w ustawodawstwie krajowym w celu zwalczania rasizmu i dyskryminacji rasowej
- [Opracowanie Komisarza do spraw Praw Człowieka: Etyczne dziennikarstwo i prawa człowieka](#)
- Podręcznik „Mowa nienawiści”⁶
- [Zestawienie tematyczne "Mowa nienawiści"](#)

---

⁶ A. Weber, *Manual on hate speech*, [w:] *Council of Europe Publications*, 2009, ISBN 978-92-871-6614-2. Podręcznik ten ma na celu określenie, co stanowi „mowę nienawiści” i stanowić przewodnik dla decydentów, ekspertów i społeczeństwa co do kryteriów stosowanych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w swoim orzecznictwie.